

**ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ
В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2022 ГОДИНА**

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2022 г. линията на бедност за област Смолян е 474.83 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 24.1% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Смолян

	2018	2019	2020	2021	2022
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	334.0	445.6	477.2	473.8	474.83
Относителен дял на бедните - % от населението	16.8	23.2	26.2	18.2	24.1
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	43.8	40.5	43.0	46.4	48.5
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	24.8	26.8	30.4	30.5	26.7
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	5.8	5.8	6.3	12.1	7.61
Неравенство в разпределението на дохода - Коефициент на Джини ¹	28.3	32.0	34.8	49.2	36.9

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност нараства със 0.2%, а относителният дял на бедното население нараства с 5.9 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2022 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 24.1 до 26.7%, или с 2.6 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 48.5%, или с 24.4 процентни пункта.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги (табл. 2).

2. Показатели за материални лишения през 2022 година в област Смолян

	Въпроси към домакинството, свързани с ограничения	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
1	Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяне на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	45116	45.3%
2	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	45581	45.7%
3	Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: <ul style="list-style-type: none"> ● Заем за покупка на жилището, в което живее домакинството ● Наем за жилището, в което живее домакинството ● Текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) ● Вноски за погасяване на кредити 	11975	12.0%
4	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	34714	34.8%
5	Позволява ли финансово състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	9943	10.0%
6	Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	11225	11.3%
7	Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	45069	45.2%

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на възможностите за едноседмична почивка извън дома (45.7%) и посрещане на неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (45.3%). Успоредно с това 45.2% от лицата се ограничават при подмяна на остаряла мебелировка, 34.8% при консумация на месо, пиле или риба всеки втори ден, а 12.0% при изплащането на разходи свързани с жилището, в което живее домакинството.

През 2022 г. 14.7% от населението в Област Смолян живее с материални лишения (ограничения в 4 от 9 показателя).

Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 64 навършени години в област Смолян

	2019	2020	2021	2022
Общо - хил.	3.9	1.8	1.5	4.7
Относителен дял от населението - %	7.0	3.5	3.0	10.0

През 2022 г. 4.7 хил. лица на възраст 18 - 64 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 10.0% от населението, като спрямо 2021 г. относителният им дял нараства с 7.0 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2022 г. 31.8% от населението в област Смолян, или 31.7 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя нараства с 3 процентни пункта спрямо 2021 г., при мъжете – със 5.0, а при жените - с 1.2 процентни пункта.

4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Смолян

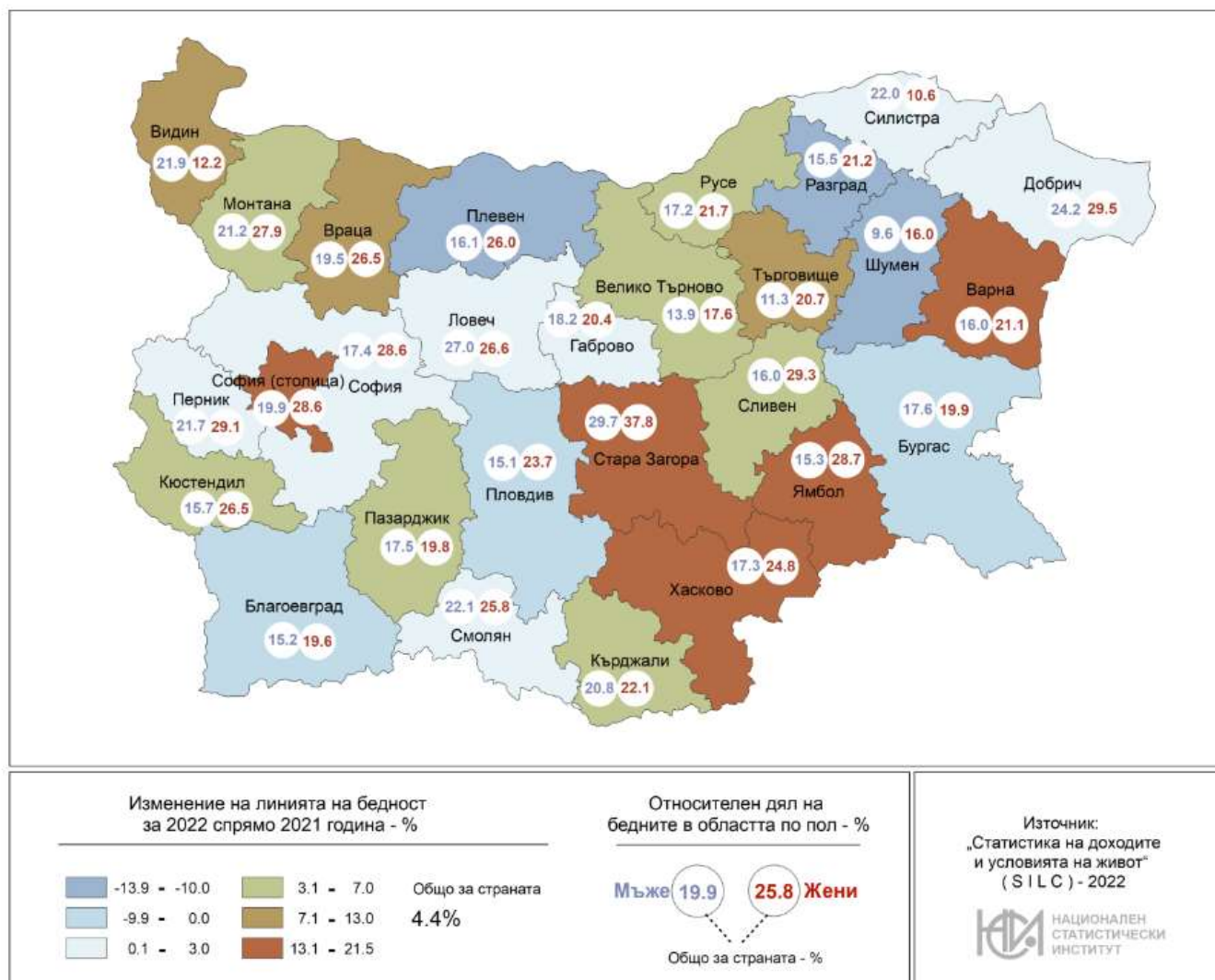
	2019	2020	2021	2022
Общо - хил.	33.3	41.2	29.4	31.7
Относителен дял от населението - %	31.4	39.8	28.8	31.8
Мъже - хил.	13.7	17.1	12.5	14.5
Относителен дял от населението - %	26.7	34.2	25.5	30.5
Жени - хил.	19.6	24.1	16.9	17.2
Относителен дял от населението - %	36	45	31.9	33.1

През 2022 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Монтана - съответно по 373 лв., а най-високата - в област София (столица) (832 лв.), следвана от областите Стара Загора (625 лв.), Варна (601 лв.) и Перник (595 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта в областите Стара Загора - 33.9%, Добрич - 27.0%, Ловеч - 26.8%, и Перник - 25.5%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Шумен - 12.9%, Велико Търново - 15.8%, Силистра - 16.1%, и Търговище - 16.2%.

Фиг. 2. Изменение на линията на бедност за 2022 спрямо 2021 г. и относителен дял на бедните по пол и области

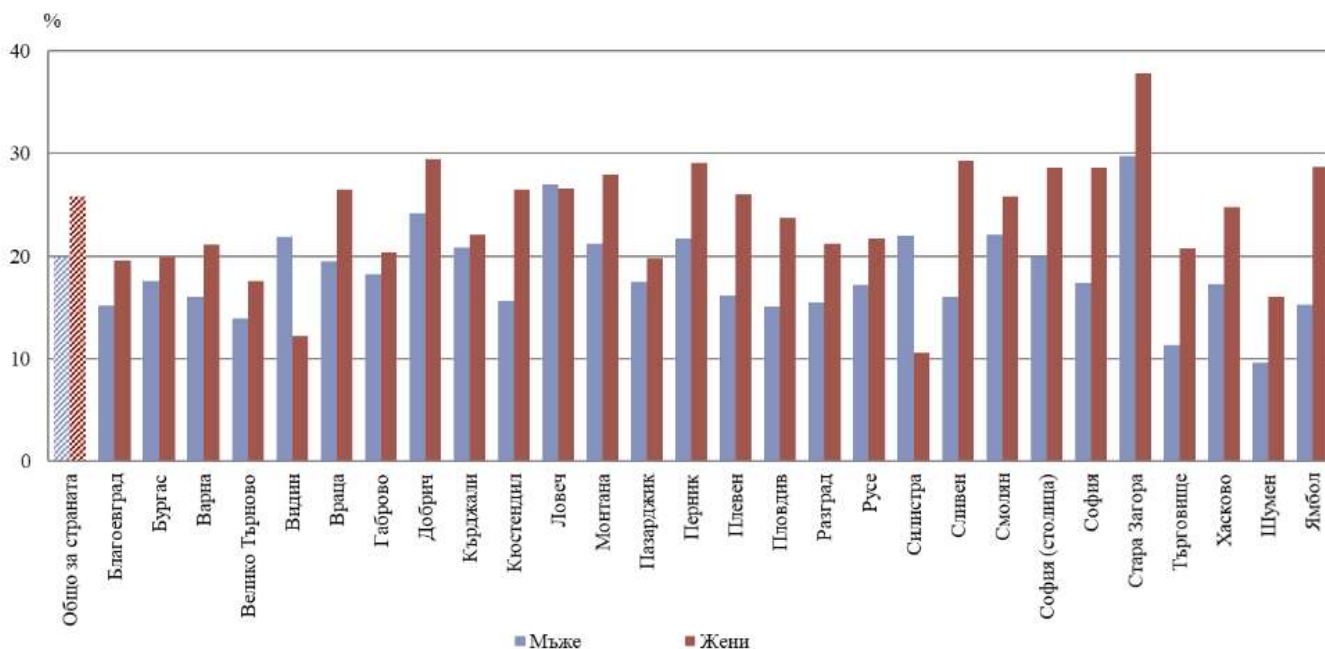

Линията на бедност за 2022 г. нараства спрямо 2021 г. в повечето области. С най-голямо нарастване са областите Стара Загора (с 21.6%), Ямбол (с 19.4%), Варна (с 18.8%), Хасково (с 15.6%), София (столица) (с 13.5%) и Враца (с 10.2%). Намаление в размера на линията на бедност спрямо предходната година се наблюдава в областите Плевен (с 13.9%), Шумен (с 11.4%), Разград (с 10.1%), Бургас (с 3.6%), Пловдив (с 2.4%) и Благоевград (с 0.6%).

Област Шумен е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 9.6%, а с най-високо равнище е област Стара Загора - 29.7%. В област Силистра жените са с най-ниско равнище на бедност - 10.6%, при 37.8% за област Стара Загора, 29.5% за област Добрич, 29.3% за област Сливен и 29.1% за област Перник.

В областите Ямбол, Сливен, София, Кюстендил, Плевен, Търговище, София (столица), Пловдив, Стара Загора, Хасково, Перник, Враца, Монтана и Шумен относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В три области - Силистра, Видин и Ловеч, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Фиг. 3. Относителен дял на лицата в риск от бедност по пол и области през 2022 година

Методологични бележки

С Регламент No 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя общарамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност. Размерът на извадката за 2022 г. включва 9 243 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години). Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:
  - Въпросник за домакинството;
  - Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.